

DELO Z NADARJENIMI UČENCI

Delo z nadarjenimi učenciv osnovni šoli ureja [KONCEPT ODKRIVANJE IN DELO Z NADARJENIMI UČENCI V DEVETLETNI OSNOVNI ŠOLI](#)

, ki ga je leta 1999 sprejel strokovni svet RS za splošno izobraževanje.

Koncept odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci v devetletni OŠ temelji na eni najpogosteje uporabljenih definicij v svetu, ki je zapisana tudi v ameriškem Zakonu o izobraževanju nadarjenih iz leta 1978 in iz leta 1988. Po tej definiciji so nadarjeni ali talentirani tisti otroci in mladostniki, ki so bodisi na predšolski stopnji, v osnovni ali srednji šoli pokazali visoke dosežke ali potencialne na intelektualnem, ustvarjalnem, specifično akademskem, vodstvenem ali umetniškem področju in ki poleg rednega šolskega programa potrebujejo posebej prilagojene programe in aktivnosti.

LASTNOSTI NADARJENIH UČENCEV

Nadarjeni učenci imajo nekatere osebnostne lastnosti, ki jih ne najdemo pri drugih učencih ali so pri nadarjenih bolj izrazite. Nadarjeni učenci niso neka homogena skupina, ampak obstajajo razlike tudi znotraj skupine.

Osebnostne lastnosti, ki jih najdemo v skupini nadarjenih se nanašajo na različna področja: miselno-spoznavno, učno-storilnostno, motivacijsko, socialno-čustveno. Najbolj tipične so:

Miselno-spoznavno področje

- razvito divergentno mišljenje - fleksibilnost, originalnost,
- razvito logično mišljenje - analiza, posploševanje, sposobnost sklepanja,
- nenavadna domišljija,
- natančnost opazovanja,
- dober spomin,
- smisel za humor.

Učno-storilnostno področje

- široka razgledanost,
- visoka učna uspešnost,
- bogato besedišče,
- hitro branje,
- spretnost v eni od umetniški dejavnosti (glasba, ples, dramatizacija, risanje itd.),

Delo z nadarjenimi

Prispeval Darja Vežjak
četrtek, 3. januar 2013, ob 10:36

- motorična spretnost in vzdržljivost,

Motivacija

- visoke aspiracije in potreba po doseganju odličnosti,
- radovednost,
- raznolikost in močno izraženi interesi,
- vztrajnost pri reševanju nalog,
- visoka storilnostna motivacija,
- uživanje v dosežkih.

Socialno in čustveno področje

- nekonformizem,
- močno razvit občutek za pravičnost,
- neodvisnost in samostojnost,
- sposobnost vodenja in vplivanja na druge,
- izrazit smisel za organizacijo,
- empatija.

Značilnosti, ki jih lahko ovirajo pri uspešnem delu

- nezainteresiranost za šolo in udeležbo v šolskih dogajanjih,
- strah pred spraševanjem,
- nizka samopodoba, pomanjkanje samozaupanja,
- nesposobnost tvornega delovanja pri skupinskem delu,
- učenca ni možno motivirati z običajnimi spodbudami (dobrimi ocenami, z nagrajevanjem pridnosti, navdušenjem učitelja ipd.),
- slaba pozornost,
- hiperaktivnost,
- čustvena in socialna nezrelost.

ZNAČILNOSTI NADARJENIH UČENCEV

Vsak učenec ima določene sposobnosti in darove, ki se pojavijo v različnih življenjskih obdobjih. Nekateri se najprej izkažejo na glasbenem področju, drugi na področju matematike ali pa je posameznik uspešen že na različnih področjih.

Nadarjeni otroci pogosto kažejo atipično vedenje na kognitivnem področju že od otroštva. Vsi nadarjeni otroci ne razvijejo vseh lastnosti. Zavedati se moramo, da se nekatere lastnosti

razvijejo in odrazijo že v otroštvu, druge šele kasneje, v času odraščanja in celo ko otrok odraste.

1. Sposobnost razumevanja abstraktnih simbolnih sistemov

Nadarjen otrok ima večjo sposobnost za učenje jezikov in matematike kot njegovi vrstniki. Ta sposobnost je hitro opazna, medtem ko sposobnost reševanja problemov in drugih nejezikovnih sistemov težje odkrijemo.

2. Zmožnost osredotočenja

Nadarjeni otroci imajo visoko sposobnost osredotočenja na problem in sposobnost zbranosti.

3. Nenavadno dober spomin

4. Zgodnje zanimanje za jezik in njegov razvoj

Na otrok kaže zgodnji interes za jezik in branje. Raziskave kažejo, da je 80% nadarjenih otrok bralo že pri petih letih, so tudi primeri, ko je otrok začel brati že pri dveh in pol letih.

5. Radovednost

Nadarjen otrok kaže izredno potrebo po razumevanju kako svet "deluje". Učitelj, ki vzbudi otrokovo radovednost, ostane takemu otroku še dolgo v spominu. Neprimeren odziv okolja na otrokovo radovednost lahko pomeni tragedijo za njegovo nadarjenost.

6. Veselje do samostojnega dela

Nadarjeni otrok ima veselje do samostojnega dela in hkrati željo po tem, da sam najde odgovor na določeno vprašanje ali da sam reši problem.

7. Številni interesi

8. Zmožnost oblikovanja izvirnih idej

Nadarjen otrok lahko oblikuje nove ideje in izdelke. Pri nekaterih otrocih je ta sposobnost omejena zgolj na eno področje, vendar je za mnoge nadarjene otroke razširjena na več različnih področjih.

9. Občutek za pravičnost

Nadarjeni kažejo močan občutek za pravičnost v njihovih odnosih z ljudmi.

10. Nesebičnost in idealizem

Nadarjeni otroci kažejo težnjo po pomoči drugim, kar se kaže kot pomoč pri učenju oziroma na kateremkoli področju nudenja pomoči.

11. Smisel za humor

Smisel za humor in igrivost omogoča nadarjenemu otroku razumevanje sveta na manj "ogrožujoč" način; humor mu pomaga pri premagovanju bolečih izkušenj.

12. Čustvena napetost

Nadarjeni otroci pogosteje doživljajo čustvene reakcije globlje kot njihovi vrstniki.

13. Zgodnje skrbi o smrti

Nadarjeni otroci začnejo zgodaj razmišljati o smrti. Pomemben element v razvijanju otrokove osebnosti je, da otrok s pomočjo kognitivnih sposobnosti dojame razliko med naravnim procesom in čustvenim učinkom, ki ga ima smrt na bližnje.

14. Perfekcionizem

Mnogi nadarjeni otroci kažejo znake perfekcionizma. Ti otroci vso svojo energijo porabijo za to,

da vse, kar naredijo, naredijo popolno.

15. Veliko energije

Nadarjeni otroci imajo ogromno energije, ki jo lahko opazimo kot sposobnost velike količine opravljenega dela v majhnem času. Zato to prekomerno energijo otrok potrebno pravilno usmeriti (v primerne naloge, v doseg kratkoročnih in dolgoročnih ciljev).

16. Močna navezanost in predanost

Nadarjen otrok se pogosto zelo naveže na enega ali dva prijatelja, ki sta starejša od njega, ali celo na starejšo osebo. Prav tako se enako močno naveže na svoje delo.

17. Sposobnost estetike

Večplastne analize, potrebne za interpretacijo umetniških del predstavljajo nadarjenim otrokom pravi izziv.

TEMELJNA NAČELA DELA Z NADARJENIMI UČENCI

- širitev in poglobljanje temeljnega znanja,
- hitrejša napredovanje v procesu učenja,
- razvijanje ustvarjalnosti,
- uporaba višjih oblik učenja,
- uporaba sodelovalnih oblik učenja,
- upoštevanje posebnih sposobnosti in močnih interesov,
- upoštevanje individualnosti,
- spodbujanje samostojnosti in odgovornosti,
- skrb za celostni osebni razvoj,
- raznovrstnost ponudbe ter omogočanje svobodne izbire učencem,
- uveljavljanje mentorskih odnosov med učenci in učitelji oziroma drugimi izvajalci programa,
- skrb za to, da so nadarjeni učenci v svojem razrednem in šolskem okolju ustrezno sprejeti,
- ustvarjanje možnosti za občasno druženje glede na njihove posebne potrebe in interese.

ODKRIVANJE NADARJENIH UČENCEV

Odkrivanje nadarjenih učencev je strokovno zahtevno opravilo. Poteka v treh stopnjah:

1. evidentiranje
2. identifikacija
3. seznanitev in mnenje staršev

1. EVIDENTIRANJE UČENCEV

Prva stopnja je evidentiranje učencev, ki bi lahko bili nadarjeni. Ta poteka na osnovi različnih kriterijev brez testiranj ali uporabe posebnih ocenjevalnih pripomočkov:

- učni uspeh: učenec dosledno izkazuje odličen uspeh,
- dosežki: izjemni dosežki pri likovni, glasbeni, tehnični, športni vzgoji in drugih dejavnostih,
- učiteljevo mnenje, ki si ga je o učencu oblikoval med vzgojno-izobraževalnim procesom,
- tekmovanja: udeležba in dobri rezultati na regijskih in državnih tekmovanjih,
- hobiji: trajnejše aktivnosti, za katere ima učenec močan interes in v katerih dosega nadpovprečne rezultate,
- mnenje šolske svetovalne službe.

V skupino evidentiranih učencev so izbrani učenci, ki izpolnjujejo vsaj enega od navedenih kriterijev.

2. IDENTIFIKACIJA UČENCEV

Druga stopnja je identifikacija nadarjenih učencev. Zajema poglobljeno in podrobnejšo obravnavo evidentiranih učencev in vključuje naslednja merila:

- 1. ocena učiteljev** (ocenjevalne lestvice nadarjenosti; ki zajemajo naslednja področja: razumevanje in pomnjenje snovi; sposobnost sklepanja; ustvarjalnost (fluentnost, fleksibilnost, originalnost, elaboracija); motiviranost in interese; vodstvene sposobnosti; telesno-gibalne sposobnosti izjemne dosežke (performance) na različnih področjih (umetniških, praktično-tehničnem in drugih področjih)),
- 2. test sposobnosti** (WISC, Ravenove progresivne matrice),
- 3. test ustvarjalnosti** (Torrancev test ustvarjalnosti).

Kot nadarjeni so **identificirani** tisti učenci, ki so **vsaj na enem od kriterijev dosegli nadpovprečni rezultat**, ki sodi med 10 odstotkov najboljših.

3. SEZNANITEV IN MNENJE STARŠEV

Svetovalna služba organizira in izvede individualni pogovor s starši. V tem pogovoru so starši seznanjeni, da je bil njihov otrok prepoznan za nadarjenega in na katerih področjih. Pridobi se tudi njihovo videnje otrokove nadarjenosti. Od staršev želimo opredelitev glede nadaljnega spremljanja otrokovega razvoja ter mnenja za pripravo individualiziranega programa dela zanj. Pri pripravi in načrtovanju individualiziranega programa dela aktivno sodelujejo učitelji, mentorji kot tudi učenec in njegovi starši. V programu so opredeljeni cilji, oblike in metode dela. Otrokov razvoj in napredek se spremlja ves čas.

V vseh stopnjah pridobivamo pisno soglasje in mnenje.

Postopek odkrivanja nadarjenih učencev ni enak v vseh treh obdobjih devetletne OŠ.

V prvi triadi se izvedeta samo prva in tretja stopnja postopka. **V drugi triadi** (po potrebi tudi v t

retji

) se izvede tudi druga stopnja postopka – identifikacija, ter se ponovno seznanijo starše in pridobi njihovo mnenje o otroku.

Za učence, ki so bili zaradi različnih vzrokov pri postopku odkrivanja izpuščeni oziroma spregledani, se postopek izvede v celoti v drugi ali tretji triadi.

Odkrite nadarjene učence se tekoče spremlja (procesna diagnostika).

PREDLAGANE OBLIKE DELA Z NADARJENIMI UČENCI

- notranja diferenciacija,
- fleksibilna diferenciacija,
- dodatni pouk,
- individualizirani programi za delo z nadarjenimi,
- vzporedni programi,
- obogatitveni programi (sobotne šole...),
- športne in kulturne sekcije,
- interesne dejavnosti,
- dnevi dejavnosti,
- kreativne delavnice,
- raziskovalni tabori,
- priprava za udeležbo na tekmovanjih,
- programi za razvijanje socialnih spretnosti,
- programi za osebni in socialni razvoj (interakcijske vaje, socialne igre, mladinske delavnice),
- hitrejše napredovanje,
- osebno svetovanje učencem in staršem,
- izbirni predmeti,
- seminarske naloge,
- raziskovalne naloge,
- svetovanje nadarjenim pri izbiri poklica

Na šoli se trudimo, da bi nadarjeni učenci imeli poseben – njim **prilagojen vzgojno – izobraževalni proces**.

Vseboval naj bi naslednje elemente:

- Vsebinsko obogatitev – nadarjeni učenci poleg predpisanih vsebin obdelali še dodatne, ki sicer niso predpisane v učnem načrtu.
- Pospešitev — nadarjeni učenci predelajo snov oziroma vsebine, ki so določene v učnem programu (za vse učence) v krajšem času.
- Individualizacijo — pomeni prilagoditev posameznemu nadarjenemu otroku, njegovemu znanju in sposobnostim. Temelji na otrokovih zanimanjih, njegovem načinu učenja in posebnih sposobnostih.
- Remediacijo — osredotočenje na šibkejša področja nadarjenih otrok. Izboljšanje in pomoč na področju, kjer je šibkejši.
- Prepoznavanje posebnih sposobnosti — spodbuja in upošteva se močnejša področja nadarjenega učenca.
- Osredotočanje na družbene in čustvene potrebe — skrb za celostni razvoj nadarjenih otrok.

UČITELJI IN NADARJENI UČENCI

Učitelj, ki ima v razredu nadarjene učence, mora biti dovolj zrel in hkrati sposoben sprejemati otroke z vrhunskimi sposobnostmi. Za nadarjene otroke najde in oblikuje najboljše pogoje za njihov razvoj, hkrati pa razume in je seznanjen z občutki osamljenosti in frustracije pri nadarjenih učencih, ki so posledica prehitrega intelektualnega razvoja nad čustvenim in fizičnim.

SODELOVANJE STARŠEV IN UČITELJEV

Sodelovanje med starši in učitelji je zelo pomembna. Skozi medsebojno sodelovanje staršev in učiteljev se razvija njihovo delo, hkrati pa pomeni združevanje tistih oseb, ki jih nadarjeni otrok potrebuje ob sebi. Oseb, ki mu nudijo podporo, dajejo možnost za izražanje, mu pomagajo pri reševanju problemov ipd. Starši nadarjenega otroka so učitelju v veliko pomoč. Če starši menite, da ima vaš otrok določene sposobnosti, značilne za nadarjenost, spregovorite o tem z učiteljem v šoli ali se obrnite na svetovalno delavko v šoli.